

УДК 349(477)(082)+378.147:349(477)(082)
ББК 67.407(4Укр)я43+74.58:67.407(4Укр)я43
3-414

Відповідальний редактор *І. І. Каракаш*

Матеріали видано в авторській редакції.

Друкється відповідно до наказу ректора Національного університету «Одеська юридична академія» № 2873—41 від 20.07.2016 року

Збірник матеріалів Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України (м. Одеса, 9–10 вересня 2016 року) / відп. ред. проф. І. І. Каракаш. — Одеса : Юридична література, 2016. — 260 с.

ISBN 978–966–419–269–6

Збірник матеріалів Першого зібрання фахівців споріднених кафедр з обговорення актуальних наукових проблем та методики викладання аграрного, земельного, екологічного та природоресурсного права у вищих навчальних закладах України, містить тези доповідей учасників даного зібрання.

Видання буде корисним для наукових працівників, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів, юристів-практиків.

УДК 349(477)(082)+378.147:349(477)(082)
ББК 67.407(4Укр)я43+74.58:67.407(4Укр)я43

ISBN 978–966–419–269–6

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2016

Савельєва Олена Миколаївна,
здобувач кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Науковий керівник:

Шульга Михайло Васильович,
д-р юрид. наук, професор, завідувач кафедри земельного та аграрного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

СТАЛІЙ РОЗВИТОК АГРОСФЕРИ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ОНОВЛЕНОГО ПРЕДМЕТА АГРАРНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Реалізація загальносвітової концепції сталого розвитку виступає об'єктивним фактором трансформації предмета аграрного права України у зв'язку з виконанням нею міжнародних правових зобов'язань, спрямованих регулювання суспільних відносин в аграрній сфері на засадах раціонального використання природних ресурсів і зменшення техногенного впливу сільського господарства на навколишнє природне середовище в поєднанні з забезпеченням соціально-економічного добробуту жителів сільських територій та продовольчої безпеки як в окремій державі, так і в світі в цілому.

Сучасна державна аграрна політика перебуває в стадії «очікування» від законодавця остаточної зміни свого курсу на сталий розвиток, концепція якого визнана в переважній більшості держав світу як найбільш ефективна, безпечна та прогресивна модель розвитку сільського господарства та сільських територій.

Керівні засади, цільові орієнтири та ключові заходи забезпечення сталого розвитку аграрної сфери в Україні комплексно в правовому полі, на жаль, досі не закріплені, а залишаються лише намірами. Так, у проєкті Єдиної комплексної стратегії та плані дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015–2020 роки від 26 жовтня 2015 року, розробка якої базується на засадах, проголошених у Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» і Коаліційній Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 16 вересня 2014 року, наголошується, що особливу увагу слід приділити сталому розвитку, який, серед іншого, забезпечить покращення функціонування аграрного сектору та сприятиме підвищенню рівня життя в сільській місцевості, а також враховуватиме екологічні наслідки сільськогосподарського виробництва під час розробки аграрної політики [1, с. 25].

Міністерством аграрної політики та продовольства України запропоновано чотири критично важливі напрями формування моделі

сталого розвитку агросфери: 1) створення інституціональної, правової та стратегічної бази розвитку сільського господарства та сільських територій; 2) запровадження рамкової політики інвестування підтримки сільськогосподарських товаровиробників, спрямованої на підвищення конкурентоспроможності дрібних сільськогосподарських товаровиробників; 3) розробка основних напрямів політики інвестування сільськогосподарських товаровиробників, що здійснюють диверсифікацію господарської діяльності у сільській місцевості; 4) формування рамкової політики інвестування, що стимулює організацію та мобілізацію виробничо-фінансових ресурсів сільських територіальних громад та розвиток державно-приватного партнерства за участю сільських громад, сільськогосподарських підприємств, представників громадянського суспільства та місцевих органів влади [1, с. 64, 65]. Це чотири «кити», на яких повинна спиратися сучасна державна аграрна політика України.

Вчені акцентують увагу також на тому, що інноваційними можливостями для розвитку вітчизняного сільського господарства у контексті сталості виступають: а) розвиток органічного сільського господарства; б) продукування біосировини для виробництва біопалива; в) розширення участі сільськогосподарських товаровиробників у збереженні біорізноманіття в агроландшафтах [2, с. 14]. Таким чином, суспільні відносини у сфері забезпечення сталого розвитку аграрної сфери України повинні мати юридичне закріплення, формальне вираження та відповідний правовий механізм їх реалізації на практиці. Це гарантуватиме реалізацію охоронної функції відповідних правових норм по відношенню до всіх складових агросфери, а саме: сільських територій, агроландшафтів, агробіоценозів і агроєкосистем.

Науковцями справедливо наголошується, що на конституційному рівні відсутні правові норми щодо забезпечення стійкості суспільного виробництва. Не знайшли вони свого чіткого вираження і в законах, що регулюють виробничо-фінансову діяльність підприємств, внаслідок чого знижується ефективна дія права на аграрну економіку, на її стабільність [3, с. 64]. Юридичне визнання та закріплення суспільних відносин у сфері забезпечення сталого розвитку агросфери створюватиме можливість для виконання відповідних заходів, закріплених у нормах права.

Відповідним чином для вирішення проблеми сталості в сучасних умовах важливим є дотримання системного підходу при прийнятті організаційно-правових рішень, що дасть можливість перейти від неупорядкованого методу ведення сільського господарства до науково обгрунтованого [3, с. 66].

Нова парадигма аграрного права України як основного регулятора суспільних відносин, що виникають у процесі функціонування

агросфери (аграрної сфери), детермінована тенденцією гармонізації вітчизняних і міжнародних правових норм у сфері інноваційного, екологічно безпечного сільськогосподарського виробництва, диверсифікації сільськогосподарської діяльності на сільських територіях, розвитку альтернативної сільськогосподарської біоенергетики й соціального розвитку села.

Воронін Б. О. робить обґрунтований висновок про необхідність залучення наукових шкіл задля наукового і легального визначення правового забезпечення сталості аграрного виробництва в якості одного з генеральних інститутів загальної частини аграрного права [3, с. 66]. Такий висновок автора, хоча і виправданий, однак дещо звужує роль аграрного права. Цілком логічним, об'єктивним та перспективним виглядає формування в системі аграрного права саме інституту правового забезпечення сталого розвитку агросфери.

Підсумовуючи наведене, можна зробити висновок, що в сучасних умовах трансформація та подальше оновлення предмета аграрного права України зумовлена появою в його структурі якісно нових видів суспільних відносин. Останні виникають у зв'язку з потребою забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки й сільських територій шляхом створення нових форм господарювання в цій сфері, впровадження інноваційних технологій сільськогосподарського виробництва, сільськогосподарської біоенергетики, сільського туризму, диверсифікації сільськогосподарської діяльності, формування інформаційних відносин в аграрній сфері, а також у зв'язку з виконанням міжнародних зобов'язань України в зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Єдина комплексна стратегія та план дій розвитку сільського господарства та сільських територій в Україні на 2015– 2020 роки : проект від 26 жовтня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/16025>. – Заголовок з екрану.
2. Попова О. Л. Економічний механізм сталого розвитку аграрної сфери : автореф. дис. ... докт. екон. наук : 08.00.03 / О. Л. Попова ; науковий консультант І. В. Прокопа ; Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України». – Київ : ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України», 2009. – 39 с.
3. Воронин Б. О. Новая парадигма аграрного права : теоретико-правовые подходы к содержанию и структуре / Б. О. Воронин // Аграрный вестник Урала. – 2011. – № 8 (87). – С. 62– 66.